СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА „ЕКСКУРЗОВОД“

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	**94-7961/28.11.2025 . Бранимир Петров Белчев (деловодна система)**	Уважаеми дами и господа, Позволете да изразя личното си становище по отношение на предложения проект на наредба за определяне на ДОС за придобиване на квалификация по професията "екскурзовод" Аз нямам опит в разработването на подобни документи и вероятно те трябва да бъдат оформени по предложения от съставителите начин. Затова ще спомена само някои постановки, които правят впечатление. - В т.1.1.1 се споменава, че за придобиване на трета степен на професионална квалификация входящото минимално образователно равнище е за ученици – завършено основно образование; за лица навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити …..и т.н. Това е шокиращо понижение на критериите /нали все пак става въпрос за трета степен на квалификация!?/ и би могло да има пагубни последствия за качеството на обслужване в много сфери на българския туризъм! За мен остава открит въпросът: Защо е направено всичко това – поради незнание, неволно, или с някаква скрита цел?	Не се приема	Входящото минимално образователно равнище е определено съгласно чл. 11, ал. 1, т.4 и чл. 12, ал. 1, т. 2 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

		В т.2, където се прави описание на професията, се изброяват неща, които не са най-съществената част от характеристиката на екскурзоводската работа. Има повторение на функции /едни и същи фрази /не знам защо/. Записано е, че „екскурзоводът извършва подготвителни дейности за осъществяване програмата на групата…..“ Според мен е по-правилно да се отбележи, че екскурзоводът съдейства на туроператора за….“ Пресилено се вменява, че екскурзоводът носи отговорност за финансовото обезпечаване на екскурзията?! Това само донякъде е така и зависи от поставените му задачи /например ако са му дали служебни пари да плати вход за даден обект или за обяд или вечеря на групата/, но при всички случаи той не носи цялата отговорност за финансовото обезпечаване на екскурзията.	Приема се	
		- Излишно се акцентира върху задачата на екскурзовода за управление на конфликти, оценка на риска от конфликти – все едно работната му среда е стресова и опасна и за него, и за туристите?! „Екскурзоводът оформя документи…“ /отново тук е по-правилно да се отбележи, че той съдейства на организатора за…. /.	Приема се	
		- Към необходимите личностни качества е записано „артистичност“, което е добро като пожелание, но не следва да е задължително, защото не всички хора могат да бъдат и артистични натури.	Приема се частично	Формулировката „артистичност“ е запазена като допълнително качество, но вече не е представена като изискване, а като

				препоръчително личностно предимство.
		- Едва ли е необходимо да бъде изрично отбелязано, че „екскурзоводът работи със смарт устройства, специализиран софтуеър, мултимедийни системи и т.н. Това понякога може да се наложи, но не е задължително и не е съществена част от работата му в поне 90% от случаите!	Не се приема	На основание чл. 28б, ал. 1 от ЗПОО в специфичната професионална подготовка се включват компетентности, свързани с използването на информационните технологии, необходими за упражняване на конкретната професия
		- В ЕРУ 1 отново виждаме доста излишни неща от по-общ характер, които нямат кой знае каква връзка с екскурзоводската професия. Няма да изброявам всичко, но не виждам логика да бъде изрично записано например, че в резултат от учене 1.2 екскурзоводът придобива умения и изпълнява дейности по събиране и съхраняване на опасни продукти, излезли от употреба уреди и консумативи съобразно правилата за рециклиране/???/. Нали в крайна сметка говорим за вид туристическа дейност, а не за сметосъбиране и обработка на отпадъци!	Не се приема	На основание чл. 28, ал. 1 от ЗПОО общата професионална подготовка е съвкупност от компетентности в областта на здравословните и безопасни условия на труд и опазването на околната среда, на икономиката и на предприемачеството. Също така в чл. 28, ал. 2 ат ЗПОО изрично е подчертано, че подготовка е единна за

				всички професионални направления.
		- В ЕРУ 2 като компетентности се изброяват : прилагане правилата и изискванията , свързани с ролята на държавата в икономиката, вкл. данъци, бюджет и регулации….и.т.н. Как да свържем тези компетентности с упоменатата в началото на документа изискуема възраст на едни деца на 16+ години, които тръгват от основно образование и които нямат какъвто и да е практически опит ?	Не се приема	Лисва ясно и конкретно формулирано предложение
		- В ЕРУ 3.2 наред с другите неща, отново недотам свързани с екскурзоводската дейност, а с други сфери от икономиката, се упоменават познания относно изискванията за категоризация и регистрация??? От какъв зор?	Не се приема	Лисва ясно и конкретно формулирано предложение
		- В ЕРУ 10.1 се говори за работа с дигитални карти, уеб-платформи за ориентиране, навигации и прочее. Технически средства понякога са необходими, но нека не се забравя, че туризмът е общуване, екскурзоводската професия предполага преди всичко живо общуване, директни контакти. На това следва да се наблегне.	Не се приема	На основание чл. 28б, ал. 1 от ЗПОО в специфичната професионална подготовка се включват компетентности, свързани с използването на информационните технологии, необходими за упражняване на конкретната професия

		- Има предостатъчно учебни помагала, свързани с методиката на екскурзоводското обслужване и е добре съставителите на проекта да споменат някои основни раздели от тях, за по-голяма прегледност и точност. В проекта или не са упоменати, или слабо са застъпени особеностите при обслужване на различни категории туристи /примерно деца, ученици, колективи, пенсионери и т.н./ ; съобразяване с националните особености на туристите; специфика на екскурзоводското обслужване при пътуване с автобус, влак, самолет, кораб; особеностите при обслужване на индивидуални туристи; анимацията в екскурзоводската дейност и други, които са от по-голяма практическа важност в професията, отколкото доста от изброените в предложения материал. Може още доста неща да се напишат, но и това е достатъчно засега. Желая на всички ползотворен труд и успешно оформяне на проекта! С уважение: Бранимир Белчев – член на УС на Съюза на екскурзоводите в България Варна, 27.11.2025	Приема се	
2.	**Вх. № 1102-142/28.11.2025 Писмо от Съюз на екскурзоводите в България; Асоциация на екскурзоводите в България; Югоизточен съюз на екскурзоводите Ваня Райкова; Христина Неделчева (деловодна система)**	СТАНОВИЩЕ от Управителните съвети на Съюз на екскурзоводите в България (СЕБ) Асоциация на екскурзоводите в България (АЕБ) Югоизточен съюз на екскурзоводите „Ваня Райкова“ (ЮСЕ) ДО: Министерство на образованието и науката на Република България ДО: Комисия по образованието и науката в Народното събрание КОПИЕ ДО: Министерство на туризма на Република България Дата: 28.11.2025 г. Относно: предложените промени в проект на наредба за държавния образователен стандарт (ДОС) за придобиване на квалификация по професията „Екскурзовод“ Уважаеми господин министър, Уважаеми дами и господа експерти, В качеството си на действащи професионални екскурзоводи бихме желали да изразим своето становище относно предложените промени в проекта на наредба за държавния образователен стандарт (ДОС) за придобиване на квалификация по професията „Екскурзовод“ I. Настоящи изисквания (в сила към момента): Съгласно чл. 7 от действащата Наредба, професията може да се упражнява от лица, които притежават: 1. Висше образование в направления: o История и археология o Религия и теология o Социология, антропология и науки за културата o Туризъм 2. Висше образование + III или IV степен по професия „Екскурзовод“.		I. Входящо образователно равнище (чл. 7) - Отразен в предишен коментар. Проблемни формулировки в профила на професията - **Отразено.** Формулировките са редактирани: • Премахнато внушение, че екскурзоводът носи **пълна отговорност за безопасността**, заменено с: *„съдействa за спазване на указанията“*; • **Финансова и организационна отговорност** са ограничени до

		3. Средно образование + IV степен квалификация. 4. Средно образование + III степен квалификация + 1 година стаж в туризма. Този модел осигурява високи професионални стандарти и отговаря на естеството на професията — културно-образователна, туристическа и образователно значима дейност. II. Предложени промени спрямо действащата Наредба (чл. 7) Действащата нормативна рамка изисква минимално: - Средно образование + III степен + 1 година стаж В новия проект представен на обществено обсъждане се предлага: - Минимално основно образование + III степен □ без стаж □ без профилни образователни изисквания □ без допълнителни критерии за езикова компетентност Това представлява драстично занижаване на входящите изисквания, противоречащо на философията на чл. 7, където професията „Екскурзовод“ е определена като висококвалифицирана културно-туристическа услуга. III. Сериозни проблеми с новите образователни изисквания Предложеният проект допуска: □ Завършено основно образование като достатъчно за започване на обучение да придобиват III степен по професия „ЕКСКУРЗОВОД‘‘. □ Лица над 16 години да могат да придобиват III степен с ДЗИ или средно образование. Тези критерии противоречат на съществуващата практика и биха довели до: □ Девалвация на професията □ Понижаване качеството на туристическите услуги □ Риск за международния имидж на България □ Нелоялна конкуренция спрямо професионалисти, обучавани по действащите стандарти □ Изоставане спрямо европейските образователни стандарти IV. Сравнение с европейските стандарти Почти всички държави в ЕС поддържат значително по-високи изисквания: □ Италия: Регулирана професия, задължително висше образование, държавен изпит □ Франция: Университетско образование в история, култура или туризъм, специализирана програма + практика, професионална карта □ Испания: Висше или пост-средно образование, изпити по история, законодателство и език □ Португалия: Висше образование, лиценз след държавен изпит □ Австрия: Дългосрочно обучение, държавен изпит, модулна подготовка по култура и комуникация □ Гърция: 2–3 години обучение, конкурентни изпити		възложените дейности от туроператора; • Управлението на конфликти е сведено до **комуникационни умения и културна чувствителност**, а не до медиаторска функция; • **Емоционалната интелигентност** остава пожелателно качество, не задължително умение. II. Отговорности, които не съответстват на ЗТ - Отразено. III. Личностни качества (емоционална интелигентност, артистичност и др.) – отразено IV. Използване на дигитални технологии и софтуер - Дигиталните умения са запазени в съответствие с националната политика на МОН за модернизация и цифровизация, но: V. Уточнено е, че се прилагат когато е приложимо, без да са условие за упражняване на професията;

		□ Хърватия: Висше образование или акредитирано обучение, културно-историческа подготовка Извод: България би станала единствената държава в ЕС, допускаща придобиване на квалификация със завършено основно образование. V. Преки цитати от проекта и анализ на откритите нередности в текстовете: Текст от проекта: „Екскурзоводът комуникира с туристи, колеги, ръководители на туристически обекти и контрагенти, с които работи туроператорът. При осъществяване на дейността си той използва различни методи за комуникация, прилагайки принципите на активно слушане, емоционална интелигентност и управление на конфликти. Работи със смартустройства, специализиран софтуер, мултимедийни системи, карти, пътеводители и други помощни материали. Резултатът от дейността на екскурзовода е качествено проведена туристическа програма с осигурена безопасност, удовлетвореност на туристите и постигнати организационни и финансови цели. В своята работа екскурзоводът се съобразява с националната принадлежност, религията, възрастта и интересите на туристите в групата – умее да оценява риска от възникване на конфликтни ситуации и да съдейства за тяхното разрешаване.“ Анализ на нередностите в предложения текст от проекта: Предложеният гореописан текст съдържа редица концептуални и правни неточности, които водят до изкривяване на реалния профил на 4 професията „Екскурзовод“ и въвеждат необосновани изисквания, несъвместими със съществуващите нормативни рамки. 1. Неправилно възлагане на психологически, медиаторски и кризисни функции. Текстът предполага, че екскурзоводът трябва да притежава компетенции като: □ управление на конфликти; □ прилагане на емоционална интелигентност като професионален инструмент; □ оценка на риска от възникване на конфликтни ситуации; □ посредничество между различни групи туристи. Тези дейности са присъщи на професии като психолог, медиатор или кризисен мениджър, а не са част от квалификацията „Екскурзовод“, нито са залегнали в стандартите по ЕКР или в европейските практики. Подобни формулировки създават нереалистични очаквания и потенциални юридически рискове. 2. Изместване на фокуса от основните функции на екскурзовода Вместо да се подчертае основната роля на екскурзовода – предоставяне на достоверна, структурирана и адаптирана информация и съпровождане на туристи по програма – текстът акцентира върху: □ управление на емоциите на туристите; □ постигане на финансови цели; □ организационно управление.		VI. Не се изисква конкретен тип софтуер или задължително оборудване. VII. Представяне на екскурзовода като зависим от туроператор Частично отразено. - В ЕРУ 9.1 и 9.2 е добавено **структуриране на беседи, методически подход и адаптиране към различна аудитория**; Общата подготовка е само базова и не подлежи на промени . ЕРУ 12 дава конкретика на уменията. VIII. Изисквания за езикова компетентност - Отразено.

		Това размива професионалния профил и го доближава до ролята на туроператор или туристически агент, което е неправилно и противоречи на действащото законодателство. 3. Прекомерно и неправомерно разширяване на отговорността за безопасност Формулировката „осигурена безопасност“ внушава, че екскурзоводът носи пълната отговорност за безопасността на туристите, което: □ не отговаря на ЗТ, където безопасността е ангажимент на туроператора; □ не е постижимо в реални условия (напр. транспортни средства, обекти с външно управление, непредвидени ситуации); □ крие риск от несправедливо търсене на отговорност от екскурзовода за инциденти извън неговия контрол. Екскурзоводът може да съдейства за спазване на указания, но не е охранител, спасител или лице за техническа безопасност. 4. Излишно и неподкрепено със стандарти упоменаване на технологии и софтуер Текстът включва използване на „смартустройства, специализиран софтуер, мултимедийни системи“, което: □ не е част от европейските профили на професията; □ не е необходим технически минимум; □ излишно ограничава професионалисти, работещи в региони или обекти, където използването на техника не е задължително или дори е забранено. Това изискване е ненужно и може да създаде дискриминационни предпоставки, особено към екскурзоводи с дългогодишен опит. 5. Игнориране на самостоятелния и независим характер на професията Текстът представя екскурзовода като служител, комуникиращ „с контрагенти, с които работи туроператорът“, което напълно изключва: □ екскурзоводи на свободна практика; □ екскурзоводи, които работят с множество туроператори; □ екскурзоводи, работещи за туристически обекти или институции (музеи, културни центрове); □ екскурзоводи, които водят програми по договори с посредници или агенции. Това е некоректно и не отразява реалното разнообразие на заетостта в професията. 6. Формулировки, които могат да доведат до административни злоупотреби Понятието „постигнати организационни и финансови цели“ е проблематично, защото: □ поставя екскурзовода в позиция на лице, отговорно за финансов резултат, което е неправомерно; □ може да служи като аргумент за необоснован натиск или санкции от страна на възложителя; □ противоречи на независимостта на екскурзовода при изпълнение на професионалните му функции.		

Текст от проекта:

„Важни личностни качества, които трябва да притежава екскурзоводът, са отговорност, организираност, гъвкавост, отзивчивост, дискретност, търпение, адаптивност, любознателност, приветливост, толерантност, умения за работа в екип и работа при продължително натоварване, висока степен на емоционална интелигентност и готовност за справяне със стресови ситуации. При изпълнение на трудовите си дейности екскурзоводът спазва професионалната етика. Притежава необходимата езикова култура, добра артикулация и артистичност, стреми се да развива своите професионални, изследователски и творчески умения. Работната среда на екскурзовода е динамична и променлива, като дейността се осъществява в различни видове транспортни средства, в туристически обекти на открито и закрито, в места за настаняване, хранене и др. Работното време е гъвкаво и нерегламентирано, като често обхваща почивни и празнични дни, включително работа при различни атмосферни условия. Когато работи на територията на чужда страна, екскурзоводът спазва изискванията на местното законодателство. Той носи отговорност за безопасността на туристите, спазването на маршрута и програмата, финансовото обезпечаване на пътуванията, правилното оформяне на документацията и качеството на предоставените услуги.“

Анализ на нередностите в предложения гореописан текст от проекта:

1. Прехвърляне на юридически отговорности към екскурзовода

В текста неправомерно са включени задължения, които според действащото законодателство са единствено в правомощията на туроператора, а именно:

- безопасността на туристите в цялостния ѝ обем;
- финансовото обезпечаване на пътуванията;
- качеството на предоставяните туристически услуги;
- правилното оформяне на цялостната документация.

Екскурзоводът отговаря единствено за информацията, комуникацията и изпълнението на беседите по програмата, но не и за организационните и финансови параметри на цялото пътуване.

Тази неточност създава непропорционална юридическа тежест и нарушава принципите на ЗТ и европейските директиви.

2. Прекомерно и несъразмерно акцентиране върху психологически характеристики

Текстът представя широк набор от личностни качества като задължителни, включително „висока емоционална интелигентност“, „артистичност“, „творчески умения“ и др. Подобно изброяване:

- е субективно и неизмеримо;
- не съответства на реалните стандарти за квалификация;
- може да доведе до дискриминационни тълкувания при подбор;
- надхвърля рамките на обективните професионални компетентности.

Личностните качества могат да бъдат посочени примерно, но не и като изисквания, определящи пригодността на дадено лице за упражняване на професията.
3. Смесване на трудови условия със задължения на екскурзовода
Описанието на „гъвкаво и нерегламентирано работно време“, „работа при лоши атмосферни условия“ и „динамична среда“ е характеристика на естеството на професията, но не следва да се формулира като нормативни задължения. Подобна формулировка може да бъде тълкувана като:
- ограничаване на трудови права;
- оправдаване на нерегламентирано или извънредно работно време;
- създаване на предпоставки за злоупотреби от страна на работодатели.

4. Смесване на професионални компетентности с личностни качества
Текстът поставя в една група умения, знания, морални принципи и субективни личностни характеристики, което създава концептуална неяснота и затруднява прилагането на стандарта в обучението и оценяването. Това смесване води до:
- рискове при сертифициране и атестиране;
- необосновани основания за отказ от квалификация;
- неясно разграничение между професионални компетентности и личностни характеристики, които не подлежат на измерване.

5. Пропуснато ясно дефиниране на ключовите професионални дейности
Макар текстът да натоварва екскурзовода с множество отговорности, той не изяснява основната роля на професията, а именно:
- предоставяне на точна, структурирана и адаптирана информация;
- управление на групата при туристическо посещение (без да включва планинско водене или спасителски функции);
- посредничество между туристи и доставчици на услуги;
- прилагане на утвърдената програма.

Основни дейности като методическо подготовка на беседи, техники на интерпретация, комуникационни умения и други ключови елементи за начинаещи екскурзоводи не са ясно подчертани.

Текст от проекта:
„Екскурзоводът следва и прилага принципите и добрите практики на устойчивото развитие, допринасяйки за опазването на културното и природното наследство. За упражняване на професията допринася владеенето на чужди езици, умения за работа със специализиран софтуер и дигитални технологии, както и познаване на нормативната уредба в областта на туризма. За упражняване на професията „Екскурзовод“ лицето трябва да отговаря на условията, определени в Закона за туризма и Наредба № 1 от 2016 г. за образованието, практическата подготовка и професионалната квалификация, необходими за придобиване на правоспособност за упражняване на професията „Екскурзовод“ – да притежава екскурзоводска правоспособност, да бъде

вписано в Регистъра на правоспособните екскурзоводи, част от Националния туристически регистър, и да има издадена идентификационна карта от Министерството на туризма.“
Анализ на нередностите в предложения текст от проекта:
1. Прекомерно разширяване и неправилно тълкуване на отговорността за „устойчиво развитие“
Формулировката „екскурзоводът следва и прилага принципите и добрите практики на устойчивото развитие, допринасяйки за опазването на културното и природното наследство“ поставя екскурзовода в ролята на:
 контролиращ орган за устойчиво развитие,
 пазител на наследството,
 лице, което носи отговорност за опазване на обекти.
Това надхвърля професионалния профил и създава юридически риск, тъй като нито ЗТ, нито европейските професионални стандарти възлагат подобна отговорност.
Екскурзоводът може да насърчава добро поведение от страна на участниците в туристическото пътуване, но не може да бъде държан отговорен за опазването на културни ценности или природни обекти.
2. Прекомерни и недефинирани технологични изисквания
Текстът поставя изисквания за „умения за работа със специализиран софтуер и дигитални технологии“, без да:
 уточнява какъв софтуер,
 посочва минимален стандарт,
 съобразява различните реални условия на работа (музеи, природни обекти, малки населени места, археологически резервати и др.).
Тези изисквания:
 не се срещат в европейските стандарти за професията;
 могат да доведат до ограничаване на правото на упражняване на професията (особено за екскурзоводи в малки общности или без нужда от дигитални системи);
 не са обосновани от естеството на работата.
Така формулирани, те създават излишна административна тежест и потенциална дискриминация.
3. Неправилно акцентиране върху правни знания и риск от свръхотговорност
Формулировката „познаване на нормативната уредба в областта на туризма“ е:
 твърде обща;
 неясно дефинирана;
 потенциално опасна при проверка, инцидент или административно производство.
Този текст може да доведе до необосновано очакване, че екскурзоводът трябва да познава в дълбочина:
 Закона за туризма,

 Наредбите към него,
 Закон за културното наследство,
 Закон за движение по пътищата,
 и дори чуждестранни регулации при работа извън страната.
Такова ниво на юридическа подготовка не е изисквано нито от ЗТ, нито от Наредба №1, нито от европейската квалификационна рамка.
Екскурзоводът следва да е запознат с основните професионални правила, а не да се превръща в юридически експерт.
4. Смесване на общи умения с професионални компетенции
Текстът поставя в една група:
 общи умения (езици, технологии),
 професионални изисквания (правоспособност),
 задължения (спазване на нормативна уредба),
 ценностни принципи (устойчиво развитие).
Това е непрофесионално структуриране, което затруднява прилагането на стандарта и създава предпоставки за субективни тълкувания.
VI. Основни препоръки
1. Запазване на високите професионални стандарти
Висше образование + III или IV степен по професия „Екскурзовод“.
Средно образование + IV степен квалификация.
Средно образование + III степен квалификация + 1 година стаж в туризма.
Профилирано образование и езикова компетентност
2. Прецизиране на професионалните задачи
 Предоставяне на културно-образователна информация
 Придружаване на туристите и координация на групата
 Логистична помощ в рамките на туристическата програма
3. Разделяне на компетенции, личностни качества и административни изисквания
 Личностните качества да са препоръчителни
 Административните изисквания да са отделени
4. Отчитане на свободната практика по професията
 Екскурзоводът носи отговорност само за собствените професионални задачи, не за финансови или организационни резултати на туроператора. Много екскурзоводи работят като самостоятелни професионалисти; проектът ги представя като подчинени на туроператор, което не отразява реалността.
5. Съответствие с европейските стандарти
 Образование, квалификация и реални професионални задачи
6. Премахване на несвойствени и прекомерни изисквания
 Премахване на задължителни ИТ и софтуерни умения
 Премахване на управление на конфликти, стрес, финансови цели и юридическа безопасност
VII. Проблеми с ЕРУ (Единици за резултати от учене)

		След систематичен анализ на предложените ЕРУ идентифицираме следните нередности: 1. Препокривания с професии като „Туристически мениджър“ и „Мениджър в туризма“ o ЕРУ 2 и ЕРУ 3 включват икономически и мениджърски знания (пазарни механизми, бизнес план, приходи и разходи), които не са релевантни за екскурзовод, чиято основна задача е съпровождане на туристи и предоставяне на културна информация. o Част от компетенциите се дублират с ЕРУ за туризъм, което води до ненужно натоварване на обучението. 2. Първа долекарска помощ (ЕРУ 1.1) o Проектът изисква екскурзоводът да „разяснява правилата за първа помощ“ и „реагира при аварийни ситуации“. o Без лицензирано обучение и сертификат това е юридически проблематично и не може да бъде задължителна компетенция. 3. Нерелевантни цифрови и технологични умения (ЕРУ 10 и ЕРУ 11) o Задължителното използване на GPS, интерактивни карти и мобилни платформи не е ключово за практическата работа на екскурзовод. o Включването на такива изисквания може да създаде ненужно технологично натоварване и да се отклони от основната функция на професията. 4. Прекомерна теоретизация и субективност o Множество ЕРУ изискват академични знания по мениджмънт, икономика, устойчив туризъм, вместо практически умения за водене на група. o Някои формулировки („създава туристически продукт с трансформиращ ефект“) са твърде абстрактни и трудни за измерване при оценяване на компетентността. 5. Дублиране на знания o Пример: ЕРУ 1 и ЕРУ 12 покриват устойчивост и опазване на околната среда, което води до ненужно припокриване. Заключение за ЕРУ: □ Част от изискванията са релевантни (напр. контрол на групата, ориентация по маршрут), но множество ЕРУ са прекомерни или нерелевантни за професията. □ Необходимо е формулировките да се прецизират, за да отговарят на реалната практика и европейските стандарти за професията. VIII. Нередности при предлаганите изменения в езиковите изисквания 1. Понижаване на изискванията за чужд език В момента действащата нормативна уредба изисква за екскурзоводите, които предоставят услуги на чужд език, документ за владеене на ниво В2 съгласно Общата европейска езикова рамка (ОЕЕР). Това гарантира, че екскурзоводът може да представя професионално съдържание, да общува с туристи и да осигури висококачествено обслужване.		

		В проекта за новите държавни образователни стандарти за професията се предвиждат резултати от учене, знания и умения, които формулират способността да се използва чужд език, но не се изисква конкретно ниво на владеене (B2 или еквивалентно). По този начин: □ липсва гаранция за единна и адекватна езикова компетентност; □ професионалната практика ще се основава на субективна оценка на уменията, което може да доведе до ниско качество на предоставяните услуги; □ се създава потенциален риск за девалвация на професията и за международния имидж на България като туристическа дестинация. Настояваме за запазване на изискването за доказано ниво B2 или еквивалентно по OEEP като минимално условие за участие в обучение и вписване в НТР за екскурзоводски услуги на чужд език. Препоръчително е да се добави ясно разграничение между знания, умения и компетентности, като се посочи, че критериите за оценка трябва да се основават на конкретно международно признато ниво, а не на субективна преценка. В проекта на ДОИ липсва тематичен модул, свързан с методическото планиране, структуриране и провеждане на екскурзоводски беседи, въпреки че в изискванията е заложено екскурзоводите да могат да „разработват и представят беседи по различни теми“. Разработването и провеждането на беседи и тематични обиколки е основополагаща и неизменна част от професията „Екскурзовод“. То изисква специфична методика, включваща подбор и анализ на информация, структуриране на съдържанието, адаптиране към различни аудитории, техники на представяне, логическа последователност и управление на времето. Тези умения не могат да се придобият без целенасочено обучение и ясно формулиран учебен модул. Поради това считаме, че в ДОИ следва изрично да се включи обучение по методика на разработване и провеждане на беседи, както и запознаване с видовете беседи (общи, тематични, обектови, ситуативни и др.), за да се гарантира професионална подготовка, отговаряща на реалните изисквания към екскурзоводите в практиката. Обобщено настояване и за: □ Да се запази високият професионален стандарт на екскурзоводската професия; □ Да се защитят интересите на практикуващите екскурзоводи; □ Да се гарантира качество на туристическите услуги; □ Да се избегнат юридически рискове за професионалистите; □ Да се съобрази регулацията с реалната практика и европейските стандарти. □ Да се направи корекция на ЕРУ – премахване на мениджърски, икономически и първо долекарски изисквания, които не са релевантни за професията.		

		□ Да се запази изискването за доказано ниво B2 или еквивалентно по ОЕЕР като минимално условие за участие в обучение и вписване в НТР за екскурзоводски услуги на чужд език. □ Да се включи професионалната общност в работната група Настояваме при обсъждането и изготвянето на промени в образователните стандарти за професия „Екскурзовод“ да се гарантира реално участие на професионалната общност. Конкретно, предлагаме по един представител от всяка от трите национални професионални организации да бъде включен в работната група или комисията, която подготвя нормативните изменения: 1. Съюз на екскурзоводите в България (СЕБ) 2. Асоциация на екскурзоводите в България (АЕБ) 3. Югоизточен съюз на екскурзоводите „Ваня Райкова“ (ЮСЕ) Такова участие е необходимо, за да се гарантира, че промените ще бъдат съобразени с реалната практика на професията, високите професионални стандарти, както и с европейските изисквания. Освен това, включването на представители от всички основни организации ще осигури обективна и балансирана експертна оценка, предотвратявайки едностранни или несъстоятелни нормативни решения. С уважение, Управителните съвети на Съюз на екскурзоводите в България (СЕБ) Асоциация на екскурзоводите в България (АЕБ) Югоизточен съюз на екскурзоводите „Ваня Райкова“ (ЮСЕ)		
3.	**Вх. № 0410-63/01.12.2025 от Икономически университет – Варна (деловодна система)**	До КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА ГР. СОФИЯ, БУЛ. „КНЯЗ ДОНДУКОВ" 2 А КОПИЕ МИРОСЛАВ БОРШОШ МИНИСТЪР НА ТУРИЗМА ГР. СОФИЯ, УЛ. „СЪБОРНИ" 1 Относно: Проект за изменение на Наредба за придобиване на квалификация по професията, Екскурзовод" УВАЖАЕМИ МИНИСТЪР ВЪЛЧЕВ, УВАЖАЕМИ МИНИСТЪР БОРШОШ, Колеж по туризъм Варна към Икономически университет-Варна има повече от 60-годишен опит в подготовката на студенти в ОКС „професионален бакалавър", специалисти в различни области на туризма, вкл. и екскурзоводи. Професията на екскурзовода е специфична, високо специализирана и изискваща знания и компетенции в различни области. Дългогодишният опит в подготовката на екскурзоводи показва, че изискванията за входящо минимално образователно равнище към кандидатите следва да е: Завършено средно образование, но предимно в професионална гимназия по туризъм, специалност „Екскурзоводство“, гимназии с езиков, икономически и хуманитарен профил (Приложение към чл. 2, т. Изисквания към кандидатите, т. 1.1., стр. 4). Предлагаме да отпадне текста, посочен в Приложение към чл. 2, т. 1.1.1. За придобиване на трета степен на професионална квалификация, стр. 4: „за		Отразено в предишен коментар

		ученици завършено основно образование; за лица, навършили 16 години придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити". Считаме, че в Приложение към чл. 2, т. 3.2.3. Специфична професионална подготовка по професията, стр. 15, следва да се допълни с предложения текст: важна роля в успешното обучение на екскурзовода заемат знанията и уменията, придобити по следните изучавани дисциплини: „Интеркултурна комуникация", „Специализирани видове туризъм", „Социална психология“, „Учебна маршрутна практика на първи и втори чужд език", а познаването на особеностите в народопсихологията на туристите е част от успешната комуникация. Важна задача на екскурзовода е управлението на отношенията в групата (без толериране на отделни участници в групата; овладяване на емоциите; вземани на рационални решения, мотивирани от интересите на групата; премерено дистанцирано и тактично поведение; подбор на подходящи форми и средства за взаимодействия с групата; снемане на напрежението в групата, без фамилиарност, нарушаване на служебна дистанция или бездушие; проява на доброжелателност и емпатия). По останалите пунктове на Наредбата, не се откриват основания за промяна, считаме, че са коректно разписани. С уважение, проф. д-р Евгени Станимирев ректор на Икономически унисН ЗА РЕКТОР: ДОЦ. Д-Р С. БЛАГОЕВА СЪГЛАСНО ЗАПОВЕД РД 14-237/27.11.25		
4.	**Вх. № 94-7942/27.11.2025 Цветелена Диянова Цонева (деловодна система)**	От: Цветелена Диянова Цонева Длъжност: Туристически агент и екскурзовод слиценз в НТР №Е-00014. Контакти: 0876 77 07 23 e-mail: tsdts@abv.bg До: Г-н Красимир Вълчев Министър на образованието и науката ОТНОСНО: предложения за промяна/допълване/ конкретизиране Проекта за промени в ДОС за професия Екскузровод Уважаеми г-н Вълчев, казвам се Цветелена Цонева, като в момента работя в туроператорска фирма и съм действащ екскурзовод, регистриран в МТ с номер Е-00014. Запознах се с Проекта за промяна в ДОС за професия "Екскурзовод" и бих искала да споделя някои моменти в него, които смятам, че нямат съответствие към практическото изражение на дейността, както и към настоящите изисквания за практикуване на професията. □ т. 1.1.1. За придобиване на трета степен на професионална квалификация: ● за ученици – завършено основно образование; ● за лица, навършили 16 години – придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити или завършено средно образование. - според проекта, изискванията за минимално образование значително са занижени спрямо настоящата действаща Наредба за упражняване на професията.		Отразено в предишен коментар

Това неминуемо ще доведе до влошаване на качеството на обслужване и "производството" на добри бъдещи кадри, като вместо да подобри конкурентоспособността, би я занижило, от гледна точка на професионално и качествено отношение.
Прилагам текста от НАРЕДБА № 1 ОТ 5 ЯНУАРИ 2016 Г. ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА И ПРОФЕСИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИЯ, НЕОБХОДИМИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРАВОСПОСОБНОСТ ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ПРОФЕСИЯТА "ЕКСКУРЗОВОД":
1. придобито висше образование по специалност от професионални направления "История
и археология", "Религия и теология", "Социология, антропология и науки за културата",
"Туризъм" от области на висше образование "Хуманитарни науки" и "Социални, стопански и правни науки" съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, утвърден с Постановление № 125 от 2002 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 64 от 2002 г.); или
2. придобито висше образование и придобита трета или четвърта степен на професионална квалификация по професия "Екскурзовод" по смисъла на Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО); или
придобито средно образование и придобита четвърта степен на професионална квалификация по професия "Екскурзовод" по смисъла на ЗПОО; или придобито средно образование и придобита трета степен на професионална квалификация по професия "Екскурзовод" по смисъла на ЗПОО и най-малко 1 година трудов стаж в туризма.
(2) Висшето образование се удостоверява с диплома за завършена образователно- квалификационна степен на висшето образование "професионален бакалавър по...", "бакалавър" или "магистър", издадена от акредитирано висше училище, или с призната в
Република България диплома от чуждестранно висше училище.
 т. 2 - ОПИСАНИЕ НА ПРОФЕСИЯТА - Резултатът от дейността на екскурзовода е
качествено проведена туристическа програма с осигурена безопасност, удовлетвореност на туристите и постигнати организационни и финансови цели. Изречението по-долу в Проекта е развито и в образователната програма, като най-вече впечатление прави:
1. постигане на финансови и организационни цели на туроператора - много често екскурзоводът е нието лице, а не служител на ТО, което трябва да изпълни даден
маршрут организиран и заложен от ТО. Екскурзоводът трябва да се придържа към програмата на ТО, като отговорността му се ограничава в следването на

заложените организационни параметри от фирмата. Екскурзоводът няма роля в организацията на маршрута, а в изпълнението му така, както е подадено, по най-добрия начин. Отделно, екскурзоводът носи финансова отговорност, дотолкова, че в случай, че ТО му е дал служебен аванс за разплащане на място по обекти или заведения за настаняване или хранене и развлечение, то той трябва да се разплати съобразно и да осигури предварително договорената услуга от ТО към клиента. Екскурзоводът в никакъв случай няма отговорност към постигане на някакъв финансов резултат или цел или към повишаването на такъв. Това е роля отново на ТО/организатора.
2. гарантиране на безопасността на туристите - тук отново говорим, че екскурзоводът е необходимо да следва подадената му програма. На теория в тази програма, групата се движи с лицензирано транспортно средство, спи се в категоризирани обекти, посещават се класифицирани туристически обекти в съответната държава, много често чрез входна такса, което само по себе си е гаранция за безопасността на екскурзовода и на туристите. С формулираното изречение "да следи за безопасността", се вменява
допълнителна отговорност на екскурзовода, която е нерелевантна към практическото изражение на дейността му. Означава ли това, че екскурзоводът ще носи отговорност за безопасността на групата при форсмажор, терористичен акт и т.н. ? По долу в текста се споменава и за оказване на първа помощ, моля, да се има предвид, че голяма част от законодателствата на чуждите държави, както и застрахователни компании, не просто подкрепят, но и подстрекават своите граждани към съдебни искове, в случай на инцидент, при който е била приложена първа помощ или елементарен физически
контакт с идеята да се помогне. В това естество от практиката се налага, че максимумът, което може да направи един екскурзовод в случай на инцидент е незабавно да се обади на 112, за да осигури адекватна помощ, както на пострадалия, така и да запази себе си от бъдещи искове.
 Резултат от учене 7.3 Използва чужд език при екскурзоводско представяне - изброеното в посочената точка относно владеенето на чужд език, отново е в разрез и значително занижаване на изискванията за владеене на чужд език спрямо действащата наредба за екскурзоводите /(Изм. - ДВ, бр. 46 от 2019 г., в сила от 11.06.2019 г.) За екскурзоводите, които ще предоставят екскурзоводски услуги на език, различен от българския, се изисква представяне на документ, удостоверяващ ниво B2 на владеене на чужд език спрямо приетата О. Е. Е. Рамка (OEEP), за вписване на това обстоятелство в НТР./ Като човек завършил езикова гимназия, смятам, че изброеното в точка 7.3 в проекта е доста под нивото на владеене B2. Също така, че и изброеното в точка 7.3. е крайно недостатъчно за адекватно обслужване на чуждестранни туристи в България. Би било донякъде достатъчно за музеен екскурзовод и то само в някои обекти, където има определена беседа, която да се изговори в рамките на 10 минути и толкова. НО за екскурзовод правещ обиколка на град или на България,

		посочените умения са крайно недостатъчни. В допълнение, ако дори екскурзоводът е придружаващ група в чужбина, отново той има нужда от значително повече познания по съответния език или поне английски, за да се справи с ежедневните дейности от закупуване на билети за музей или метро до симултанен превод от местен екскурзовод. Надявам се, че ще обърнете внимание на горепосочените притеснителни моменти и ще Проектът ще бъде подобрен, за да може да отговаря, както на практиката, така и на действащата Наредба за упражняване на професията екскурзовод. Благодаря предварително за отделеното време! Цветелена Цонева 27.11.2025		